

Енергетичної стратегії України на період до 2050 року». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2023-%D1%80#Text>

4. Савченко О. Проблеми та перспективи розвитку відновлюваної енергетики в 2024 році. 2024. Liga Zakon // https://biz.ligazakon.net/analytics/227024_problemi-ta-perspektivi-rozvitku-vidnovlyuvano-energetiki-v-2024-rots

5. Мірошниченко В. В. Проблеми розвитку енергетики України в контексті сучасних екологічних викликів / Інноваційні ідеї в економічній науці: пошуки вирішення сучасних проблем: матер. наук.-практ. конф. – К.: НаУКМА, 2019.

6. Павленко О., Андрусевич Н., Павлюк С., Матейчук Є., Беякова В., Крамаренко О., Рябика М. 2022. Позиційний лист щодо проекту плану відновлення: наразі документ не виглядає як “Український зелений курс”. URL: <https://dixigroup.org/analytic/poziczijnij-list-shhodo-proektu-planu-vidnovlennya>.

7. Рожелюк М. М. Досвід використання регенеративних джерел енергії в Україні та країнах Європи. Нові компетенції для Індустрії 5.0 та управління даними для закладів вищої освіти : збірник матеріалів круглого столу. Під заг. ред. Храпкіної В. В., Пічик К. В. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Київ : НаУКМА, 2023. С. 84–95.

8. Ionescu L. (2022). Urban Greenhouse Gas Accounting for Net-Zero Carbon Cities: Sustainable Development, Renewable Energy, and Climate Change. Geopolitics, History, and International Relations, 14(1), 155–171. URL: <https://www.cceol.com/search/article-detailid=1055696>

9. Вишницька А. Чому відновлювана енергетика — це запорука безпеки для України під час та після війни. 2023. Heinrich-Böll-Stiftung // <https://ua.boell.org/uk/2023/02/22/chomu-vidnovlyuvana-enerhetyka-tse-zaporuka-bezpeky-dlya-ukrayiny-pid-chas-ta-pislya>

Мовчан М. В.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
студентка БП-3

СТАРІННЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ТА МОЖЛИВІСТЬ ДЛЯ СТАРШИХ ПРАЦІВНИКІВ СТАТИ ДРАЙВЕРОМ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Постійне зростання сучасного старіння населення було визначено як одну з найважливіших соціальних та економічних проблем двадцять першого століття, яка, ймовірно, матиме далекосяжні фінансові та соціальні наслідки для сталості систем суспільного добробуту в усьому світі. Morgan Stanley вважає, що старіння населення Європи може зменшити ВВП єврозони на 4% до 2040 року, оскільки люди живуть довше, а рівень народжуваності падає, тому актуальність залучення працівників старшого віку зростає дедалі більше.

У 2015 році Європейська комісія у своєму звіті про демографічне старіння представила ідею «срібної економіки», яка набуває нової динаміки порівняно з минулим, оскільки досліджує хід старіння та можливості, які воно пропонує. «Срібна економіка» шукає можливості, які виникають внаслідок демографічного старіння. Вона складається з взаємопов'язаних елементів з метою надання послуг, які можуть покращити якість життя людей похилого віку, їх інтеграцію в суспільство та участь в економічній діяльності. Для цього потрібні інноваційні політики, продукти та послуги, здатні прислухатися до потреб людей похилого віку та запропонувати їм практичні рішення, одночасно сприяючи розвитку. Срібна економіка співпрацює з новими технологіями (наприклад, дистанційний моніторинг стану здоров'я, розумні будинки, безпілотні транспортні засоби, роботизовані програми догляду тощо). Вважається, що вона робить подвійний внесок у розвиток, зменшуючи витрати, пов'язані зі старінням, покращуючи якість життя людей похилого віку та водночас сприяючи підприємництву (Всесвітній економічний форум, 2018).

Для сучасної демографічної ситуації України сьогодні характерне старіння населення, на це негативно впливає ескалація повномасштабної війни, мобілізація, масовий відтік молодого населення, що спричинило нестачу кадрів, Міністерство економіки України оцінює дефіцит

кадрів на ринку праці у майже 30 % [1]. Фундаментальна економічна теорія та теорія інноваційної діяльності повинні існувати в органічному поєднанні, щоб сприяти вирішенню актуальних проблем економічної теорії та практики та створювати методологічну основу для формування ефективної політики економічного розвитку [2].

Зважаючи на цей виклик, з'являється необхідність до залучення інновацій у нове суспільство срібної економіки. Інновації характеризуються як представлення сучасного або суттєво вдосконаленого продукту чи послуги, визнаються критичним рушієм розвитку бізнесу та економіки в цілому, саме цю економічну категорію запропонував австрійський економіст Йозеф Шумпетер. Шумпетер виділяє п'ять основних зовнішніх форм прояву інновацій (нових комбінацій): новий товар або нова якість товару, новий метод виробництва, відкриття нового ринку, завоювання нової сировини або напівфабрикатів, а також проведення нової організації будь-якої галузі [2].

Не зважаючи на те, що постійне збільшення старіння населення порівняно з населенням працездатного віку, ймовірно, зменшить пропозицію робочої сили, що призведе не лише до зростання вартості робочої сили, але й до падіння загального виробництва, а також до збільшення державних витрат на соціальне забезпечення, а не на освіту та інвестиції в інфраструктуру; дослідники переконані, аби запобігти падінню економічного зростання життєво необхідно вивчити потреби старших працівників та вирішити виклики, що постають перед ними із приходом старіння. Утримання літніх працівників у робочій силі має важливе значення не лише з точки зору повної зайнятості, а й матеріального забезпечення людей похилого віку для подальшого життя. Старші працівники також є неймовірно багатим ресурсом, враховуючи їхні цінні навички, досвід і відданість, і очікується, що їхня постійна участь у робочій силі підвищить загальну національну продуктивність [3]. Срібні підприємці створюють інноваційні рішення соціальних проблем (тобто безробіття, соціальної ізоляції, бідності) і більше зацікавлені в соціальних цілях. Крім того, вони, безсумнівно, втілюють підприємницький дух людської природи, який можна описати як «активний, інноваційний, творчий, гнучкий, конкурентоспроможний, вільний і дуже самозабезпечений» [4]. Таким чином, впровадження таких стратегій, як створення сприятливого робочого середовища, пропозиція постійного збагачення людського капіталу індивіда (програми навчання для старших працівників дають можливість перейти до кар'єри, яка відповідає їхньому фізичному та психічному здоров'ю), зокрема прогалянам у навичках, пов'язаних з технологіями, використання автоматизації завдань, використання ергономіки для покращення умов праці та пропонування гнучкого робочого середовища, включаючи сприяння дистанційній роботі та частим перервам на відпочинок, може мотивувати літнє населення залишатися в робочій силі.

Зважаючи на вище зазначене, важливим фактором для ефективного переходу до моделі срібної економіки є попередня підготовка молодших поколінь до старіючого суспільства, адже молодші люди є більш гнучкими до викликів старіючого суспільства, а саме: з розумінням та емпатією ставитися до розбіжностей (освітні програми з геронтології та міжнародні проекти можуть сприяти соціальній згуртованості), відповідати на потреби старшого покоління (зі старінням населення зростає попит на професіоналів, навчених доглядати за людьми похилого віку, починаючи від медичних послуг і закінчуючи юридичними експертами з прав людей похилого віку), навчання молоді з фінансового планування виходу на пенсію та заощаджень (маючи вищий рівень фінансової обізнаності, молоді люди вступають у літній вік з кращою економічною безпекою і меншою залежністю від соціального забезпечення). Заохочення людей похилого віку до участі в трудовій діяльності шляхом подолання вікової дискримінації протидіє проблемі самотності, оскільки велика частина пенсіонерів стикається з соціальною ізоляцією. Крім того, залучення до робочого середовища між поколіннями, ймовірно, буде ефективним способом подолання бар'єрів між різними віковими групами, а залучення старшого населення до робочої сили може пом'якшити депресію в літньому віці внаслідок самотнього життя.

Для України передусім постає питання як під час повномасштабного вторгнення та після закінчення війни допомогти старшим працівникам, що можуть мати фінансові труднощі аби продовжити бути залученими в робочу силу. Оскільки не можна повністю покладатися на

міжнародну допомогу чи репарації, необхідно сприяти продовженню існування регіональних волонтерських ініціатив, які нині потужно допомагають у різних напрямках економіки України, що на добровільних засадах збиратимуть кошти для підтримки, до прикладу, здоров'я старших працівників, адже цей аспект може бути фінансово обтяжливим у самостійному забезпеченні.

Отже, проаналізувавши потреби та виклики старших працівників на робочому місці, можна зробити висновок, що надважливим є сприяння згуртуванню молодших поколінь та старіюче населення для позитивної взаємодії в бізнесі та спрямування політики забезпечення умов для інтеграції старших працівників у технологічно прогресуючий ринок праці.

Список використаних джерел

1. Добробут у компанії та дефіцит кадрів. Work.ua.URL: <https://www.work.ua/news/ukraine/2667>
2. Bazhal, Iurii. (2017). *The Political Economy of Innovation Development: Breaking the Vicious Cycle of Economic Theory*. Palgrave Macmillan, UK.
3. Carmichael F and Ercolani MG (2015) Age-training gaps across the European Union: How and why they vary across member states. *Journal of the Economics of Ageing* 6: 163–175.
4. Gross, E. (2016). The enterprising self and prejudices toward unemployed persons. *Zeitschrift für Soziologie*, 45(3), 162–180.

Музиченко В. В.

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова
аспірантка кафедри Економіки та маркетингу

ОПТИМІЗАЦІЯ ФІНАНСОВИХ СТРАТЕГІЙ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ

Сучасні підприємства стикаються з численними викликами, пов'язаними з досягненням фінансової стійкості в умовах динамічного економічного середовища. Одним із ключових факторів, що впливає на їхнє успішне функціонування, є ефективне управління витратами, яке забезпечує стабільний розвиток. В умовах глобалізації та стрімких змін у технологічному середовищі оптимізація фінансових стратегій стає критично важливою для досягнення збалансованого розвитку. Тема ефективного управління витратами набуває особливого значення в контексті сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності. Основною метою є аналіз сучасних підходів до управління витратами та визначення шляхів їхньої оптимізації для досягнення стійкого розвитку.

Оптимізація управління витратами передбачає удосконалення процесів та підходів до розподілу ресурсів з метою зниження зайвих витрат та підвищення ефективності фінансових стратегій підприємства. Це не лише допомагає скорочувати операційні витрати, але й сприяє зміцненню фінансового стану підприємств, створюючи умови для стабільного розвитку. Поняття збалансованого розвитку охоплює економічну, екологічну та соціальну складові, спрямовані на досягнення довготривалого зростання. Управління витратами у цьому контексті має на меті не лише досягнення фінансової стійкості, але й підтримання балансу між економічними інтересами та соціально-екологічною відповідальністю.

Основними принципами збалансованого розвитку є забезпечення економічного зростання без шкоди для екології та соціальної сфери, а також підтримка рівноваги між короткостроковими вигодами та довгостроковими цілями. У цьому контексті оптимізація витрат виступає важливим інструментом, який дозволяє підприємствам зосередитись на ефективному використанні ресурсів, знижуючи витрати без шкоди для якості продукції та послуг. Вдосконалення управління витратами дає змогу компаніям підвищувати прибутковість і конкурентоспроможність, водночас забезпечуючи стабільне зростання на основі принципів збалансованого розвитку.

Ефективне управління витратами є ключовим елементом фінансового менеджменту, і різні